

La dona pagesa:

Invisibilitat econòmica i oblit social

Grup de treball del patronat "Josep Ladonosa i Pujol"

La dona pagesa: invisibilitat econòmica i oblit social

El tòpic diu que una imatge val més que mil paraules. En el cas d'aquesta exposició fotogràfica al voltant de múltiples esferes que dibuixen la quotidianitat de l'àmbit rural, es pot plantejar aquest pensament a l'inrevés. Una bona colla d'imatges serveixen per evidenciar la invisibilitat de què ha estat objecte la dona, una consideració que és especialment punyent en el cas de la dona pagesa. Lluny dels estereotips que la situen reclosa en la llar familiar i dedicada exclusivament al manteniment domèstic, aquestes realitats visuals ens mostren la situació laboral de les pageses desenvolupant tasques simètricament al costat dels pagesos. La dona -pagesa i popular- ha format part de manera molt activa dels centres de producció convencionals i llur dinamisme econòmic. I no ho ha fet esporàdicament, sinó que la seva presència ha estat constant. A més de responsabilitzar-se de la cura de l'hort i el corral, a més d'enfrontar-se a una munió de pots de conserva, coques de recapte, panadons diversos, tupines i melmelades de tota classe, ha anat a collir peres a l'estiu i olives a l'hivern, ha anat a batre, ha llaurat i ha munyit les vaques.

No obstant això, malgrat la seva ingent capacitat de produir i organitzar l'economia pagesa, ha romàs allunyada dels centres de decisió. Les qüestions importants a resoldre han quedat fora del seu abast. Ha estat un personatge de primera necessitat però de segona fila. D'aquí que l'imaginari col·lectiu hagi construït sobrevaloracions dels rols assumits pels uns i infravaloracions dels duts a terme per les altres.

Aquestos trossos de vida fixats en les imatges, a més de reflectir nítidament aquest oblit social, també ens mostren esplèndidament el caràcter polièdric de la societat pagesa: els escenaris on es llaura, es cull fruita, es renta la roba, es fa conserva o es cus, no són només llocs de treball sinó que esdevenen sistemàticament espais de sociabilitat on s'enforquillen algunes de les facetes de les complexes relacions socials que s'estableixen en la comunitat. Les estones d'esbarjo al camp, entre jornada i jornada de treball, o simplement els esmorzars per recuperar forces, són punts d'encontre que reforcen xarxes solidàries i que actuen com a agents de la cohesió grupal. També la sèquia, a mode de safareig, i el carrer on es posen les dones a descansar, cosir o preparar verdures, són cruïlles on convergeixen feina, esbarjo, confidències i fraternitats intergeneracionals.

Potser una de les activitats on es concreten més emblemàticament aques-

tes complexitats socials és la que es produeix al voltant de la matança del porc i que aquesta mostra fotogràfica recull força significativament. Un procés que, any rere any, posa en marxa un seguit de solidaritats familiars i veïnals. Un procés que es desenvolupa en diferents itineraris de l'univers pagès. S'inicia al corral, continua al pati, al carrer si cal... i s'acaba a la cuina. Aquí no hi ha barreres que separin l'àmbit públic de l'àmbit privat perquè és la comunitat que hi participa de ple. I a continuació, el mandongo, magnífic mirall de transversalitats en què padrins, mares, xiquetes, tiets, veïnes... endeguen uns mecanismes que, ritualment, s'intercanvien tot enfortint llaços identitaris i grupals.

És obvi que els diferents àmbits que configuren aquest món rural no són compartiments estancs, aïllats i desconnectats els uns dels altres. Els sectors que integren la xarxa d'activitats de l'explotació pagesa inserida en una comunitat tenen uns evidents i alhora imprescindibles vasos comunicants. Si no fos així, la vida pagesa no tindria bona part dels elements que li són propis. Tanmateix, perquè això hagi estat possible ha calgut un eix que els connectés, fet que ha recaigut inexorablement en la dona pagesa, veritable pal de pallar que ha sustentat aquesta xarxa de relacions econòmiques i socials.

L'epíleg d'aquesta exposició fotogràfica són dues imatges que, segurament sense que en fos la seva pretensió en el moment en què van ser fetes, ens expliciten la naturalesa de quina ha estat i quina ha de ser la presència de la dona pagesa. D'una banda, l'absoluta absència femenina en la manifestació reivindicativa de pagesos de l'any 1977 serveix per ensenyar-nos la seva invisibilitat pública. D'una altra banda, com a magnífic contrapunt es copsa el progressiu canvi en la percepció de rols a través de la instantània que recull la imatge d'una dona instal·lada dalt un tractor. El tractor, la màquina que en un determinat moment va representar la modernitat en el camp, està dirigit per una dona. A manera de símbol, representa la voluntat de dominar l'element lligat al progrés i al control sobre el camp. És la imatge d'una dona treballadora, com sempre. I decidida.

Antonieta Jarne Mòdol
Universitat de Lleida

Feina i més feina

Feina i més feina

Feina i més feina

Feina i més feina

Temps de feina i sociabilitat

Temps de feina i sociabilitat

Temps d'esbarjo

Temps d'esbarjo

Temps d'esbarjo

El Grup de Treball del Patronat Municipal Josep Lladonosa i Pujol, vol agrair a la Dra. Antonieta Jarne i Mòdol, pel seu escrit de presentació en aquest treball, així com la seva dedicació desinteressada, per les seves observacions en la forma de compondre aquest recull fotogràfic i pel seu suport incondicional envers el mateix.

Al Dr. Enric Vicedo i Rius, per la seva dedicació, any rere any, en l'organització del Congrés sobre Sistemes Agraris, Organització Social i Poder Local.

A l'Alcalde d'Alguaire Sr. Antoni Perea i Hervera per facilitar-nos la feina i donar-nos suport.

Al Regidor de Cultura de l'Ajuntament d'Alguaire Sr. Francesc Teixidó i Mola per la seva implicació en aquest treball.

Al Grup Editor La Manyana, per la publicació d'aquest llibret i per la seva col.laboració en la difusió de tots els actes que organitza el Patronat Municipal Josep Lladonosa i Pujol.

També volem donar les gràcies públicament a totes aquelles persones que ens han facilitat el material necessari per poder fer aquest recull fotogràfic i que porta el títol "LA DONA PAGESA: INVISIBILITAT ECONÒMICA I OBLIT SOCIAL".

Sense aquesta aportació de material fotogràfic no hauria estat possible realitzar aquest llibret, gràcies una vegada més a la gent d'Alguaire per la seva implicació, demostrant així la seva solidaritat envers el poble i com no, al Patronat Municipal Josep Lladonosa i Pujol.

"Posar fronteres a la dona és com posar límits al mar"

AGRAÏMENTS

Moltes gràcies a tots vosaltres:

- Banyeres Mateu, M.Cristina
- Barbe Moix, Maria
- Biel Larregula, Ramona
- Cots Caelles, Roser
- Espachs Terrado, Trinidad
- Familia Soldevila-Orus
- Grau Gonzalez, Josefa
- Gonzalez Margullon, Dolors
- Lladonosa Rodie, Antoni
- Llovet March, Francisco
- Mayench Gonzalez, Matilde
- Morancho Justribo, Ramon
- Nogueras Martin, Miguel
- Osset Baella, Jaume
- Riu Roca, Josefina
- Rodie Lladonosa, M.Carme
- Roig Espinet, Rosa M.
- Roig Sanabria, Anabel (Cal Currea)
- Ros Morancho, Angel
- Rovira Feliu, Francisco
- Salvia Mayench, Concepció
- Sanchez Sanchez, Rosa
- Saz Barbe, Antònia
- Soldevila Badia, Rosa
- Tomas Gonzalez, Josefa
- Vendrell Nadal, Jesús

AJUNTAMENT D'ALGUAIRE
PATRONAT MUNICIPAL
«JOSEP LLADONOSA I PUJOL»

la Mañana

Fundada en 1938